

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان؛

به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

۳۱ اردیبهشت و ۱ خرداد ۱۳۹۳

رهنبر فرزانه انقلاب اسلامی

در خصوص الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

در دیدار استادان دانشگاه‌ها و مراکز علمی، ۹۲/۵/۱۵

دستور کار قطعی نظام

جمهوری اسلامی، دنبال کردن

الگوی پیشرفت ایرانی اسلامی است.

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، چشم‌انداز و اهداف

دکتر هادی اکبرزاده

معاون علمی و تقسیم کار ملی مرکز و دبیر کنفرانس

کنفرانس‌های سالانه مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت علیرغم نوپا بودن به تدریج به یک رویداد قابل اعتنا و اثرگذار در جامعه علمی تبدیل شده است. استقبال فزاینده بخش قابل توجهی از صاحب‌نظران و ارتقاء کیفی مقالات واصله موید این مدعاست. این کنفرانس‌ها به عنوان جزئی از یک مجموعه فعالیت‌های هدفمند و برنامه‌ریزی شده اهداف چندگانه‌ای را تعقیب می‌کنند که هر یک از این اهداف به تنهایی از اهمیت راهبردی ویژه‌ای برخوردار است. گرچه دسترسی به آخرین یافته‌های پژوهشی و رصد فعالیت‌های علمی کشور در زمینه موضوع کنفرانس و هم‌افزایی و هم‌راستایی آنها هدف محوری این همایش‌هاست، لیکن موج‌آفرینی و جریان‌سازی فکری از طریق جلب توجه و مشارکت فراگیر پژوهشگران و صاحبان فکر و اندیشه به مباحث نظری و کاربردی حوزه پیشرفت، شناسایی و فعال‌سازی ظرفیت گسترده ملی کشور در حوزه نظریه‌پردازی و ایجاد فرصت برای محققین جوان به منظور آشنایی با مسایل اساسی این حوزه در زمره اهداف کلان و راهبردی این گردهمایی‌های علمی محسوب می‌شوند. ضمناً این کنفرانس‌ها فرصت مغتنمی را فراهم می‌کنند تا گزارشی از دستاوردهای سالانه به جامعه علمی عرضه و با همفکری اندیشمندان و صاحب‌نظران مسیر گام‌های بعدی مشخص شود.

نخستین کنفرانس سالانه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با عنوان "نقشه راه طراحی و تدوین الگو" در خردادماه ۱۳۹۱ برگزار شد و حاصل آن تدوین نقشه راه و فرآیند طراحی و پایش الگو بود که هم اکنون مبنای برنامه‌ریزی‌های مرکز به منظور تدوین پیش‌نویس سند الگو قرار گرفته است. دومین کنفرانس سالانه با عنوان "مفاهیم، مبانی و ارکان پیشرفت" در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۲ برگزار شد. هدف از این کنفرانس دستیابی به فهمی مشترک از مبانی فلسفی، علمی و دینی الگو و ارائه تصویری روشن، قابل اعتماد و کاربردی از این مبانی بود. نتایج ارزشمند این کنفرانس در اندیشکده مبانی در معرض بحث و بررسی و تکمیل شد. به فضل الهی در آینده نزدیک اولین نسخه مبانی الگو تدوین و ارائه خواهد شد.

بدیهی است مبانی الگو پیچیده‌تر و عمیق‌تر از آن است که طی یک یا چند کنفرانس بتوان به تمامی ابعاد آن دست یافت. لذا آنچه تحت عنوان مبانی الگو تدوین خواهد شد نه کلام آخر که نقطه شروع پژوهش‌های عمیق و نظریه‌پردازی‌های عالمانه بعدی خواهد بود.

این ویژگی بر دیگر بخش‌های الگو نیز حاکم است چرا که طراحی الگو نه یک پروژه که یک پروسه است و به فرموده رهنبر فرزانه انقلاب اسلامی الگو می‌بایستی ماهیتی پویا و منعطف داشته باشد و همچون یک موجود زنده به تدریج رشد و تکامل یابد و نواقص آن با تعبیه سازوکارهای خود اصلاح‌گر درونی مرتفع گردد.

سومین کنفرانس سالانه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، با موضوع «واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت» در روزهای ۳۱ اردیبهشت‌ماه و ۱ خردادماه ۱۳۹۳ برگزار خواهد شد. این کنفرانس نیز همچون دو کنفرانس قبلی ادامه در صفحه ۲

فرهنگ و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

حجت الاسلام و المسلمین علی اکبر رشاد

رئیس پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

مبانی فرهنگ الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی به معنی مبانی و مختصات فرهنگ الگویی است که شایسته تحقق است و کاملاً سازگار با الگوی اسلامی ایرانی است. مراد ما از فرهنگ عبارت است از طیف گسترده و سازوار شده‌ای از بینش‌ها، منش‌ها، کشش‌ها و علاقت و کنش‌های انسان پی، جامعه‌زاد، هنجاروش و دیرزی که معنا بخش و جهت دهنده ذهن و زندگی آدمی است. این مجموعه بینش‌ها، منش‌ها، کشش‌ها با آن اوصاف و کارکردهایی که به آن‌ها اشاره کردیم، آنگاه که چنان طبیعت ثانوی و هویت جمعی طیفی از انسان‌ها در بازه زمانی و بستر زمینی معینی صورت بسته باشد، فرهنگ قلمداد می‌شود. همه فرهنگ‌ها به طور نسبی از فطرت انسانی سرچشمه می‌گیرند حتی فرهنگ‌های موجود در جوامع سکولار و احیاناً الحادی. اما در یک جامعه اسلامی طبعاً سهم فطرت در ساخت فرهنگ بسی شدیدتر و غلیظ‌تر است؛ به این جهت فرهنگ‌ها متفاوت ادامه در صفحه ۳

نگاهی کلی به مفهوم توسعه و پیشرفت

دکتر محمد حسین پناهی

استاد دانشگاه علامه طباطبایی و رئیس کمیته علمی کنفرانس

مفهوم توسعه (development) از مفاهیم مهم زمان ما است به طوری که کشورهای دنیا و اجتماعات بشری را بر اساس آن طبقه بندی می‌کنند. مثلاً کشورها را به توسعه یافته، در حال توسعه، و توسعه نیافته طبقه بندی می‌کنند. قبل از مفهوم توسعه از مفهوم رشد (growth) بیشتر استفاده می‌شد، تا زمانی که در دهه هفتاد میلادی معلوم شد که این مفهوم برای نشان دادن وضعیت جوامع نارسا است. مفهوم رشد بیشتر درباره وضعیت اقتصادی جامعه به کار برده می‌شود، و آنهم با تولید ناخالص ملی سنجیده می‌شد. پس از مدتی معلوم شد که میزان تولید ناخالص کشورهای و حتی سرانه تولید ناخالص آنها، به تنهایی معیار مناسبی برای نشان دادن وضعیت آنها نیست. این مفهوم نشان نمی‌داد که تولید ناخالص ملی چگونه در جامعه توزیع شده است، یا میزان نابرابری اقتصادی در جامعه کم است یا زیاد. همچنین مفهوم رشد وضعیت اجتماعی، ادامه در صفحه ۳

جایگاه خانواده در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

دکتر غلامعلی افروز

استاد دانشگاه تهران و رئیس اندیشکده خانواده مرکز

بحث سبک زندگی بحث مهمی است. وقتی صحبت از سبیره زندگی رسول خدا یا ائمه معصومین می‌شود یعنی حیات فردی، خانوادگی، اجتماعی و حرفه‌ای یا عبادی و اخلاقی آنان چگونه بوده است. تفاوتی که ما با غرب داریم در این است که غایت آنان رسیدن به رفاه است اما غایت ما اول خود شناسی سپس برقراری رابطه موثر با دیگران، مسئولیت‌پذیری و در نهایت میل به خودکفایی اقتصادی است. در سبک زندگی دینی باید یک مسیر من الله الی الله را ترسیم شود که البته کار دشواری است. اما اگر چنین شود زندگی فرد معنا بخش می‌شود. اینکه گفته شود خانواده یکی از نهادهای مهم اجتماعی است جفای به این نهاد مهم است چون خود نهادآفرین است و به آفرینش سایر نهادها می‌پردازد. خانواده تنها نهاد فطری و بی بدیل بشریت است و سایر نهادها برای نشاط، نیازمند پایداری خانواده است. غایت ازدواج رسیدن به آرامش بوده و این خوشبختی است. زیباترین، نشاط آورترین، آرامترین و ماندگارترین رابطه هستی رابطه ای است که در خانواده است. اگر خانواده مطلوب شود همه چیز مطلوب می‌شود از همسایه مطلوب گرفته تا کوچک، خیابان، شهر و همه هستی مطلوب می‌شود. به همین جهت پیامبر خدا (ص) فرمودند: بهترین و حساسترین بنای هستی از منظر من خانواده است.

پیامبر دو ویژگی را برای مومن ذکر کردند: راستگویی و امانت داری. ازدواج و خانواده هم امانت خداست که پاسداری از آن وظیفه مومنین است و بهترین واسطه‌گری ادامه در صفحه ۴

تاملی در مبانی جهان شناختی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت اقتصادی

حجت الاسلام دکتر سید حسین میرمعزی

عضو شورای عالی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت اقتصادی، نقشه جامع و کلان حرکت از وضعیت موجود اقتصادی به وضعیت مطلوب آن می‌باشد که از سویی مبتنی بر مبنای بینشی اسلام و در چارچوب فقه و اخلاق اسلامی و از سوی دیگر مطابق با شرایط اقلیمی و فرهنگی ایران است. ما در تئوری‌های پیشرفت غالباً با نگاه مادی به علل و عوامل نظریه پردازی می‌کنیم. با استناد به آیات قرآن کریم اولین و اصلی‌ترین اصل در راهبرد پیشرفت عبارتست از حاکمیت ایمان و تقوا در جامعه. بنابراین هر الگو و نظریه‌ای که موجب تضعیف ایمان و تقوا در جامعه شود، اسلامی نیست و هر نظریه‌ای که موجب تقویت این عوامل شود اسلامی است. پیشرفت یعنی حرکت به سمت اهداف، پیشرفت اقتصادی یعنی حرکت به سمت رشد، عدالت، امنیت، یعنی حرکت به سمت رفاه اجتماعی. ادامه در صفحه ۲

وبگاه سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت راه اندازی شد

<http://tc.olgou.ir>

مشارکت اندیشمندان حوزه‌های علمیه در سومین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت

حجت الاسلام و المسلمین دکتر مهدی رجایی، رئیس دبیرخانه حوزوی مرکز الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت با اعلام اینکه بزودی کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت با تاکید بر مبانی الگو و مشارکت اندیشمندان حوزوی برگزار خواهد شد، از برنامه‌ریزی و هماهنگی برای مشارکت حداکثری و موثر علماء، فضلا و اندیشمندان حوزوی در سومین کنگفرانس الگو با عنوان واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان؛ به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت خبر داد. وی افزود با توجه به مصوبه شورای حوزوی مرکز مقرر شده است کنگفرانس با مشارکت اندیشمندان حوزوی در زمینه‌های علمی مرتبط با الگو برگزار شود، لذا در هماهنگی با دبیر محترم، اعضای کمیته اجرایی و دبیرخانه سومین کنگفرانس الگو تلاش خواهیم کرد در درجه اول این دو کنگفرانس را همگرا نماییم و همچنین با اطلاع رسانی گسترده، برگزاری نشست‌های اندیشه ورزی و هماهنگی با مراکز علمی و پژوهشی حوزوی، زمینه حضور و مشارکت موثر متخصصان و اندیشمندان حوزه را در سومین کنگفرانس الگو فراهم نماییم. وی گفت چنانچه مقالات مناسب و مرتبطی برای کنگفرانس حوزوی ارسال شوند که مرتبط با سومین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت باشند، به این کنگفرانس محول خواهند شد.

گزارش نخستین و دومین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت

دومین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت با موضوعات مفاهیم، مبانی و ارکان پیشرفت در ۱۸ و ۱۹ اردیبهشت ماه ۱۳۹۲ در کتابخانه ملی ایران برگزار گردید.

دومین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت با ارائه گزارشی از دکتر هادی اکبرزاده دبیر کنگفرانس در سالن همایش های کتابخانه ملی ایران آغاز شد. بر اساس گزارش وی ۱۹۹ مقاله به دبیرخانه کنگفرانس ارسال شده بود که از این میان ۷۲ اثر برگزیده شده، ۲۵ مقاله جهت ارائه شفاهی

مرکز الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت تاکنون برنامه‌های متعددی با هدف بهرهمندی از آرا و دیدگاه‌ها و مشارکت گسترده نخبگان، فرهیختگان و اندیشمندان کشور برای تدوین الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت برگزار کرده و در ادامه برنامه‌های پیشین، «اولین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت: نقشه راه طراحی و تدوین الگو» را با شرکت استادان و محققان و شخصیت‌های ممتاز دانشگاهی و حوزوی دهم و یازدهم خردادماه سال ۱۳۹۱ در محل کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران برگزار کرد.

اهداف مرکز الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت از برگزاری کنگفرانس‌ها عبارتند از:

۱. فراهم آوردن فرصت ارائه آخرین یافته‌ها و دستاوردهای محققان و اندیشمندان کشور در زمینه الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت

۲. بهره مندی از آرا و دیدگاه‌ها و مشارکت گسترده نخبگان، فرهیختگان و اندیشمندان کشور در تدوین الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت

۳. ایجاد محیط تبادل نظر و تضارب آزاد آرای تخصصی و راهبردی استادان و محققان کشور

۴. تبیین ابعاد و جنبه‌های گوناگون نقشه راه تدوین الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت

۵. کمک به ایجاد گفتمان علمی و کاربردی و تصمیم سازی نسبت به الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت.

در پی فراخوان اعلام شده، ۱۱۷ مقاله از سوی اساتید و صاحب‌نظران به دبیرخانه کنگفرانس ارسال شد که پس از داوری، ۳۵ مقاله طی دو روز برگزاری کنگفرانس در قالب سخنرانی همزمان در سه سالن ارائه شد و ۴۵ مقاله نیز به صورت پوستر در معرض استفاده و مطالعه شرکت‌کنندگان قرار گرفت.

این کنگفرانس شامل نشست افتتاحیه، نشست‌های تخصصی و اختتامیه بود. نشست‌های تخصصی عبارت بودند از:

روش‌شناسی تدوین نقشه‌ی راه، ضرورت و مبانی مفهومی نقشه راه پیشرفت، اصول سازماندهی، اجرا و کنترل در نقشه راه و نقش انجمن‌های علمی در طراحی و تدوین الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت

تأملی در مبانی جهان شناختی الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت اقتصادی

ادامه از صفحه ۱ از دو آیه قرآن کریم استفاده می‌شود که منابع مورد نیاز پیشرفت نه تنها کافی است، بلکه بیش از آن است که انسان به آن نیاز دارد. همچنین با استناد به آیات قرآن کریم می‌توان گفت مشکل اقتصاد، کمبود منابع و نعمت نیست. خداوند حکیم است و مشکل ما محدودیت منابع نیست، بلکه مشکل از دو ناحیه است: یا ظلم است یعنی برخی از انسانها به برخی دیگر ظلم می‌کنند و حق دیگران را می‌خورند. در نتیجه نعمتها به یکی می‌رسد و به دیگری نمی‌رسد. دوم کفران نعمت؛ مشکل دوم آن است که انسانها اسراف و تبذیر می‌کنند. حال آنکه اگر درست و به اندازه مصرف کنند، هیچ مشکلی وجود نخواهد داشت. زمانی که اینطور شد تئوری‌های پیشرفت در زمینه اقتصاد باید ناظر باشد به ۱- عدالت و رفع ظلم ۲- تخصیص بهینه منابع. یعنی جلوی اسراف و تبذیر گرفته شود. منابع به اندازه نیازها وجود دارد به شرط آنکه اسراف و ظلم نشود و اگر به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنیم که ظلم و اسراف از جریان پیشرفت در عرصه اقتصاد کنار گذاشته شود، پیشرفت به بهترین صورت تحقق پیدا خواهد کرد.

استفاده از ابزار WEBINAR در برگزاری سومین کنگفرانس الگو

دکتر بهرامی، معاون پشتیبانی مرکز الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت با اعلام اینکه سومین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت با کمک ابزار وبینار بصورت الکترونیکی و آنلاین نیز برگزار خواهد شد، افزود با پشتیبانی واحد فناوری اطلاعات مرکز هماهنگی لازم برای تامین نرم‌افزار و سخت‌افزارهای لازم بعمل آمده است و تمامی استادان و محققان دانشگاهی و حوزوی از خارج یا داخل کشور امکان استفاده از برنامه‌های کنگفرانس بصورت الکترونیکی را خواهند داشت.

وی گفت تا کنون برنامه‌های مختلفی در مرکز الگو با استفاده از سیستم وبینار برگزار شده است و مشکلی از نظر ابزار و نرم‌افزار و سخت‌افزار مربوطه وجود ندارد. این برنامه‌ها شامل چندین بار برگزاری آزمایشی سیستم کنگفرانس الکترونیکی، استفاده از سیستم در جلسات حلقه‌های فکری جوانان و نیز پیش نشست‌های کنگره پیشگامان پیشرفت بوده است.

وی افزود امروزه استفاده از وبینار و فضای مجازی در کنار برنامه‌های زنده کنگفرانس‌های علمی در بسیاری از کنگفرانس‌های معتبر جهانی متداول شده است و این سیستم کمک خواهد کرد تا گستره پخش موضوعات کنگفرانس در میان محققان و نیز بالعکس مشارکت علمی و دوسویه آنها در برنامه‌های کنگفرانس افزایش یابد و ما با همین هدف درصددیم در سومین کنگفرانس الگو از سیستم وبینار استفاده کنیم و پوشش کنگفرانس الکترونیکی را به تمامی بخش‌های کنگفرانس شامل برنامه افتتاحیه و سخنرانی‌های کلیدی، نشست‌های تخصصی و اختتامیه تعمیم دهیم.

۴۷ مقاله جهت ارائه پوستر در این کنگفرانس دو روزه در نظر گرفته شد. علاوه بر ارائه این مقالات از شخصیت‌های برجسته و اندیشمندان نیز برای سخنرانی در بخش‌های مختلف این کنگفرانس دعوت بعمل آمده بود. در افتتاحیه این کنگفرانس، دکتر صادق واعظ زاده، رئیس مرکز الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت سخنرانی با موضوع «علم و پیشرفت» ارائه نمود. در ادامه دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران با موضوع «پیشرفت و اخلاق» و حجت الاسلام علی اکبر رشاد عضو شورای عالی مرکز الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت با موضوع «مبانی فرهنگ الگویی پیشرفت» سخنرانی خود را ایراد نمودند. پس از آن طی دو روز در سه سالن، دوازده نشست تخصصی برگزار شد. موضوعات در روز اول حول محورهای «اصول و مبانی پیشرفت»، «مفاهیم و مبانی عمومی پیشرفت» و «اصول و مبانی پیشرفت در حوزه اقتصاد»، «پیشرفت و حوزه‌های معرفتی جهان اسلام»، «اصول و مبانی پیشرفت در حوزه فرهنگ» و «اصول و مبانی پیشرفت در حوزه اجتماع» ارائه شدند. در روز دوم، پنجشنبه ۱۹ اردیبهشت ۱۳۹۲ موضوعاتی با محوریت «اصول و مبانی پیشرفت در حوزه سیاست» و «تبیین نقشه راه الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت» ارائه شد و پس از آن مراسم اختتامیه در قالب میزگردی با موضوع «مبانی فرهنگی، اخلاقی و معنوی پیشرفت» برگزار گردید. در این کنگفرانس اندیشمندان و صاحب نظران از حوزه، دانشگاه و مراکز علمی پژوهشی کشور شرکت داشته و به تبادل نظر و آراء در موضوعات و بخش‌های مذکور پرداختند.

سومین کنگفرانس الگویی اسلامی ایرانی پیشرفت، چشم‌انداز و اهداف

ادامه از صفحه ۱ هدفمند و ماموریت‌گرا و منطبق بر نقشه راهی است که در شورای عالی مرکز به تصویب رسیده است. اضافه بر هم‌افزایی علمی و تولید دانش در حوزه مباحث مربوط به پیشرفت، ماموریت این کنگفرانس بهره‌گیری از ظرفیت علمی کشور برای پاسخگویی به برخی پرسش‌های بنیادین و کمک به تکمیل بخشی از مدل مفهومی الگوست. بهره‌گیری از دستاوردهای علمی موجود جهان به عنوان میراث مشترک بشریت با هدف شناخت و آسیب‌شناسی نظریه‌ها و مدل‌های رایج توسعه و ارزیابی میزان سازگاری آنها با مبانی اسلام و ویژگی‌های جامعه ایران و نیز بررسی عینی تجربیات سایر کشورها در حوزه‌های متنوع اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی از اهداف این کنگفرانس در نظر گرفته شده است. موضوع این کنگفرانس نسبت به دو کنگفرانس پیشین کاربردی‌تر است و با حوزه‌ی تخصصی طیف وسیع‌تری از صاحب‌نظران کشور مرتبط است. لذا انتظار می‌رود از مشارکت و استقبال گسترده‌تر اندیشمندان و پژوهشگران و صاحب‌نظران حوزه و دانشگاه بهره‌مند گردد.

پیشرفت و اخلاق

دکتر رضا داوری اردکانی
رئیس فرهنگستان علوم

اخلاق چه نسبتی با پیشرفت دارد؟ آیا اخلاق نیز مانند علم پیشرفت کرده است؟ توجه کنید که علم دین پیشرفت می کند اما هنر و فلسفه حقیقت دین پیشرفت نمی کند. حقیقت دین اسلام در وجود نازنین ختمی مرتبت متحقق شده است. بین علم، هنر، دین، معارف و اخلاق تناسب و تعادل وجود دارد. این تناسب را همه جا و همیشه در تاریخ می توان دید. توجه کنید که فردوسی و ابن سینا معاصر با بیرونی هستند. اما شعر فردوسی علت پیشرفت علم بوده؟ نه بسیاری از غربی ها بر این اعتقادند که اخلاق مانند علم پیشرفت نکرده است. نامدارترینشان ژان ژاک روسو است که به نظر او تمدن بشر را فاسد کرده است. مقابل قرار دادن انسان و طبیعت و شیء شدن طبیعت و منبع انرژی شدن و مورد بهره برداری قرار گرفتن بی نهایت طبیعت امری است که به اصلاح بشر کمک نمی کند. من در صد اثبات رای ژان ژاک روسو و امثال ژان ژاک روسو نیستم یعنی من بر آن نیستم که تمدن و تاریخ، اخلاق را فاسد کرده است. نامدارترین فیلسوف اروپا «کانت» سه کتاب با عناوین علم، دین و اخلاق نوشته است. در همه تاریخ این سه بوده اند. در طی دوپست سال تاریخ غربی قبل از کانت، همه فیلسوفان می خواستند اخلاق بنویسند و اخلاق نوشته نشد. رنسانس که شروع می شود در طی دوپست سال نه فقط علم و فلسفه ارسطویی، تمام اخلاق افلاطونی، ارسطویی، سقراطی رد می شود. اخلاق جدیدی می آید با عنوان «اخلاق آزادی» یا «اخلاق تکلیف». اخلاق کانت اخلاق تکلیف است. اما تکلیف دینی و تکلیف شرعی، تکلیف کننده اش خداست. تکلیف کانت «حساس من» است بانگ «باطن من» است. بنابراین وقتی بخواهیم درباره خودمان با علم توسعه یافته غربی حکم کنیم باید به اختلافات توجه کرد. اخلاق ما اخلاق فضیلت است. علم جدید و تمدن جدید با نفی اخلاق فضیلت ساخته شد. علم جدید عالم دنیاداری است و تمایلی به اخلاق فضائل ندارد. ما به اخلاق فضائل توجه کردیم و به اخلاق آزادی که اخلاق منفی است توجه نکردیم. آن اخلاق منفی برای پیشرفت ضروری است. یعنی قواعد عمل و قواعد کار دقیقاً باید رعایت بشود و هر کسی مسئول کار خودش است. البته این اخلاق با حقوق پیوند بسیار نزدیک دارد. اگر کسی به وظیفه عمل نکند، ممکن است مواخذه گردد.

ما می توانیم از طریق رسوخ و از طریق نفوذ در اخلاق تکلیف خودمان و از طریق اخلاق منفی ای که گفتم که رعایتش برای پیشرفت ضروری است، به اخلاقی که ان شاء الله اخلاق فضیلت است راهی باز بکنیم و در آن الگویی ترسیم می شود که هم جانب علم گرفته شده و هم جانب دین و هم جانب اخلاق.

مفاهیم و مبانی عمومی پیشرفت

حجت الاسلام والمسلمین دکتر میرباقری

رئیس فرهنگستان علوم اسلامی قم
ادبیات توسعه عمدتاً از جنگ جهانی دوم به بعد شکل گرفته و در این ۶۰ سال مکاتب مختلفی در این زمینه ظهور پیدا کرده که مهمترین آنها چهار مکتب نوسازی، وابستگی، نظام جهانی و توسعه فرهنگی بوده که همه آنها در چند امر مشترک هستند: یکی اینکه توسعه را یک امر فراگیر می دانند، دوم اینکه همه مکاتب مختلف متکی به ایدئولوژی مدرنیته هستند و طبیعتاً همه آنها به نوعی غربی سازی و گسترش و بسط مبانی تجدد در جوامعی که فرآیند توسعه در آن محقق می شود، منتهی می گردد. دشواری کار اینجا است که ما در فضای ادبیات تخصصی فراگیری هستیم که در لایه های مختلف به شکل هماهنگ تولید شده و در حوزه این ادبیات می توانیم بر سر پیشرفت اسلامی ایرانی تفاهم کنیم. با همه دشواری هایی که در پیش روست مرزهای دانش غربی به ویژه در حوزه علوم انسانی از جمله دانش های پیرامونی توسعه نه به معنای اینکه ما فقط توانستیم بعضی از قله های دانش مدرن را فتح کنیم بلکه به معنای این است که در بستر انقلاب اسلامی به عنوان یک تحول عظیم در تاریخ بشری بستر اندیشه ورزی آغاز شده و طلسم اندیشیدن در کارگاه علم تجدد شکسته شده است و اگر نقش انقلاب اسلامی را مدنظر قرار ندهیم، بحث از تحول در امور پیشرفت یا الگوی اسلامی بی وجه است. در باب توسعه اسلامی باید همه ساحت های اجتماعی مورد توجه قرار گرفته و برای همه ساحت ها نظریه ای ارائه شود. اعم از توزیع گرایش، بینش و دانش اجتماعی، ساختارهای حیاتی و عدالتی و بهروری و همچنین برنامه ریزی توسعه معطوف به مقیاس بین المللی باشد و ادبیاتی که در حوزه توسعه و پیشرفت تولید می کنیم باید معطوف به همه اینها باشد. این جریان تولید الگوی

توسعه و نظریه پردازی در این زمینه در زوایا و ابعاد مختلف آن با توجه به درگیری تمدنی باشد. ما در فضای درگیری تمدنی عبور از جریان تجدد به سمت تمدن اسلامی از الگوی پیشرفت بحث می کنیم. بنابراین اگر فضای درگیری مورد مطالعه قرار نگیرد الگوهای ما ذهنی و انتزاعی خواهد بود. اولین قدمی که ما برمی داریم باید مبانی خود را از حوزه چپستی و چرایی به حوزه فلسفه تاریخ منتقل کنیم. اگر مکتب یا نظریه ای در زمینه تکامل تاریخ نداشته باشیم یا نتواند متغیرهای آن را به ما ثابت کند قاعداً فاقد نظریه اساسی در حوزه مدیریت توسعه خواهد بود.

همه عالم ذیل حضرت حق ترسیم می شود ولی از دو زاویه نمی توان آن را به عنوان منبع عالی استخراج مبانی توسعه دانست. یکی اینکه سکولار بودن در روش باعث شده است استناد منطقی این دستگاه به دین تمام شود و بنابراین هماهنگی ادبیات و انسجام آن با وحی به سادگی قابل اثبات نیست. دوم اینکه این فلسفه بیشتر به چرایی و چیستی می پردازد و چون به فلسفه تکامل نپرداخته است دشوار است که بتوانیم مبانی برنامه ریزی برای تکامل اجتماعی را از آن استنباط کنیم. بنابراین منبع ما باید وحی باشد و قاعداً برای استنباط مبانی توسعه از وحی رویکرد ما نباید فقه موضوعی باشد موضوعات احکام را به صورت مستقل ببینیم و احکام آنها را استنباط کنیم و حتی رویکرد سیستمی در استنباط هم پاسخگو نیست بلکه رویکرد ما باید وحی را منبع تکاملی تاریخ بشر بداند. بنابراین منبع اساسی در دستیابی به مبانی الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، متن وحی بوده و عقل به عنوان ابزار در خدمت وحی است. همچنین این نگاه تکاملی ساختارهای مختلف، ساحت های مختلف مثل عقل را هم ذیل در تعریف می آورد. به تعبیر دیگر وحی باید محور همه معرفت های بشری قرار گیرد تا امکان دستیابی به یک الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی فراهم شود.

فرهنگ و الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

ادامه از صفحه ۱ می شوند. فرهنگ به منحنی و متعالی تقسیم می شود؛ به شایا و ناشایا تقسیم بندی می شود؛ شایایی و ناشایایی ذومراتب است؛ انحطاط و تعالی ذومراتب است و قبول داریم که شیوه ها و معیارهایی وجود دارد که بتوان فرهنگ متعالی و منحنی را از هم تفکیک کرد. اگر معیارها درست انتخاب شده باشد و فرهنگی که محقق است و از آن معیارها برخوردار؛ آن می شود فرهنگ برین و اگر بناسست فرهنگی را پدید بیآوریم باید آن معیارها را واجد باشد و این می شود

مسئله مهندسی فرهنگ. مهندسی فرهنگ یعنی اینکه ما فرهنگ مطلوبی را به صورت پیشینی تعریف کنیم آنگاه آن را بسازیم. اگر فرهنگ مطلوب و مسلط شد و آنگاه می توان سایر شئون را مهندسی فرهنگی کرد. اقتصادمان تابع فرهنگمان باشد؛ سیاستمان تابع فرهنگمان باشد؛ حتی مدیریت و دیگر عناصر و عوامل ما نیز تابع فرهنگ باشد. ما اگر فرهنگ مطلوب اسلامی را بشناسیم و پذیرفته باشیم که فرهنگ مطلوبی داریم؛ آن زمان جا دارد که مهندسی فرهنگی کنیم و انشاء الله از این وضعیت نامناسبی که در آن هستیم، خارج شویم.

نگاهی کلی به مفهوم توسعه و پیشرفت

ادامه از صفحه ۱ سیاسی، و فرهنگی جامعه را نمی سنجید. به یک معنا این مفهوم بر مبانی پیش فرضهای مادی و مارکسیستی بنا شده بود که اقتصاد را مبنایی برای همه ابعاد دیگر جامعه می دانست و به طور ضمنی فرض می کرد که رشد اقتصادی سبب رشد اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه نیز می گردد. در حالی که مشخص شد، گاهی نه تنها رشد اقتصادی سبب رشد سایر ابعاد جامعه نمی شود، بلکه ناهماهنگی ایجاد شده بین وجوه مختلف جامعه حتی جلو رفته اقتصاد را هم سد می کند.

چند دهه تجربه کشورهای جهان سوم نشان داد که رشد اقتصادی زیربنای رشد سایر ابعاد جامعه نیست و باید برای نشان دادن وضعیت جوامع از مفهوم دیگری استفاده کرد. آن زمان بود که مفهوم توسعه وضع و به تدریج جایگزین مفهوم رشد شد. مفهوم توسعه علاوه بر وضعیت اقتصادی جوامع، میزان نابرابری، وضعیت نیروی انسانی، و وضعیت اجتماعی و سیاسی جامعه را هم مد نظر قرار می دهد. به طوری که وقتی کشوری توسعه یافته تلقی می شود که همه ابعاد مختلف جامعه با هماهنگی لازم باهم ارتقاء پیدا کند و در عین حال هم عدالت اجتماعی و اقتصادی و سیاسی در جامعه تحقق یابد. در واقع مفهوم development از قوه به فعل رسیدن هماهنگ توانایی های مختلف جامعه را نشان

می دهد و متکی بر ریاضیاتی نظاموار از جامعه است. همان طور که اگر یکی از اندام های بدن انسان ناهماهنگ با بقیه رشد کند، وضعیت نابهنجار و نامطلوبی را رقم می زند، در جامعه نیز ناهماهنگی رشد ابعاد مختلف بدنه جامعه را دچار ناموزونی و تعارض های مختلف می کند. گاهی از این پدیده به عنوان توسعه نامتوازن یا ناموزون یاد می کنند. بنابراین بهترین وضعیت برای یک جامعه آن است که ابعاد مختلف نظام اجتماعی هماهنگ با هم رشد یابند، که به آن توسعه اطلاق می شود. به عبارت دیگر نمی توان به راحتی از توسعه یک بعد جامعه بدون در نظر گرفتن ابعاد دیگر آن صحبت کرد. بدین معنا توسعه ذاتاً پدیده های همه جانبه است، که گاهی از آن با همین عنوان «توسعه همه جانبه» نام می برند. از آنجا که فرآیند توسعه نیاز به منابع مختلف طبیعی غیر قابل جایگزینی و قابل جایگزینی دارد، بدون در نظر گرفتن کم و کیف آنها، نمی تواند پایدار باشد و می تواند کند شده و یا متوقف شود و یا سبب نابودی منابع کمیاب و محیط زیست انسان ها و موجودات دیگر گردد و آینده نسل های بعد و حتی آینده بشریت را تهدید کند، توسعه ای را که بتواند در بلند مدت و به طور متوازن ادامه یابد «توسعه پایدار» می نامند؛ مفهومی که امروزه نشان دهنده نوع برتر توسعه است و نهاد های بین المللی این نوع توسعه را تجویز می کنند. بعلاوه، بعد فرهنگی توسعه نیز نباید فراموش شود. توسعه

هم جنبه و پایدار یک کشور نه تنها باید با منابع مختلف آن هماهنگ باشد، بلکه می باید مبتنی بر فرهنگ بومی کشور و منطقه نیز باشد، تا بتواند پایدار و موفق باشد. اگر بعد ارزشی و معنوی هم به فرآیند توسعه افزوده گردد، باز هم این پدیده پیچیده تر و شامل تر می شود. با عنایت به آنچه مطرح شد باید گفت در مطالعات علمی و نگرش مسئولان اجرایی شاهد تغییر تدریجی مفهوم توسعه به توسعه همه جانبه و پایدار بوده ایم که به نظر می رسد با مفهوم پیشرفت سنخیت و قرابت بیشتری دارد. هدف کنفرانس «واکاوی مفاهیم و نظریه های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان: به سوی نظریه اسلامی-ایرانی پیشرفت» بررسی مفاهیم هم خانواده با توسعه و نظریه های رایج توسعه در زمینه های گوناگون اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در مواجهه با تجربه های توسعه ای ایران و جهان است تا زمینه را برای نقد و بازتعریف مفاهیم مربوط و نقد و بازسازی نظریه های رایج و تدوین نظریه های بومی توسعه فراهم آورد. لذا از همه صاحب نظران این حوزه ها دعوت می کنیم مشارکت فعالی در این کنفرانس داشته باشند و ما را در ارتقای مباحث نظری توسعه در کشور یاری نمایند تا مسیر پیشرفت و توسعه متوازن، همه جانبه، پایدار و مبتنی بر فرهنگ و ارزش های اسلامی در کشور هموار گردد و در سایه آن کیفیت زندگی دنیوی و اخروی مردم ایران ارتقا یابد.

مبین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان؛ به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

ویژه نامه خبری سومین کنفرانس

محورهای سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

هدف این کنفرانس بهره‌گیری از دستاوردهای علمی بشری و ارزیابی نظریه‌ها و تجارب جهانی توسعه و بررسی تجربیات عینی سایر کشورها در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی برای تدوین نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت است. این کنفرانس در روزهای ۳۱ اردیبهشت و ۱ خرداد ماه ۹۳ در تهران برگزار خواهد شد. محورهای موضوعی کنفرانس عبارتند از:

- ۱- تحلیل و آسیب‌شناسی نظریه‌های رایج و مدل‌های کلان توسعه غربی
- ۲- ارزیابی تطبیقی تجارب توسعه در کشورها و استنتاج عوامل و مبانی مشترک آنها
- ۳- چالش‌های بنیادین موجود در کشورهای صنعتی
- ۴- میزان سازگاری نظریه‌ها و مدل‌های رایج توسعه با مبانی و اسناد اسلامی و ویژگی‌های جامعه ایران
- ۵- تحلیل دستاوردها و تبعات توسعه در کشورهای اسلامی و انطباق آن با شرایط ایران
- ۶- تبیین نظریه‌های اندیشمندان ایرانی برای پیشرفت کشور
- ۷- واکاوی ایده‌ها و عناصر پایه برای شکل‌گیری نظریه‌ی اسلامی ایرانی پیشرفت

از کلیه استادان و محققان دانشگاهی و حوزوی دعوت می‌شود آثار و مقالات علمی مرتبط با محورهای کنفرانس و منتشر نشده خود را که واجد دیدگاه‌های بدیع و اصیل هستند، به دبیرخانه کنفرانس ارسال فرمایند

اعضای کمیته علمی سومین کنفرانس الگو

۱. دکتر محمدحسین پناهی (رئیس کمیته علمی، استاد دانشگاه علامه طباطبایی)
۲. دکتر هادی اکبرزاده (دبیر کنفرانس، استاد دانشگاه صنعتی اصفهان)
۳. دکتر تقی آزادارمکی (استاد دانشگاه تهران)
۴. دکتر منصوره اعظم‌آزاده (دانشیار دانشگاه الزهراء (س))
۵. آیت‌الله علیرضا اعرافی (استاد جامعه‌المصطفی العالمیه)
۶. دکتر غلامعلی افروز (استاد دانشگاه تهران)
۷. دکتر احمد جعفری صمیمی (استاد دانشگاه مازندران)
۸. حجت‌الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه (دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)
۹. دکتر عباسعلی زالی (استاد دانشگاه تهران)
۱۰. دکتر مصطفی سلیمی‌فر (استاد دانشگاه فردوسی مشهد)
۱۱. دکتر اسماعیل شهبازی (استاد دانشگاه شیراز)
۱۲. دکتر مهدی طالب (استاد دانشگاه تهران)
۱۳. دکتر غلامرضا غفاری (دانشیار دانشگاه تهران)
۱۴. دکتر مرتضی فرهادی (استاد دانشگاه علامه طباطبایی)
۱۵. آیت‌الله محسن فقیه حبیبی (استاد درس خارج حوزه علمیه قم)
۱۶. دکتر عبدالعلی قوام (استاد دانشگاه شهید بهشتی)
۱۷. دکتر محمود متوسلی (استاد دانشگاه تهران)
۱۸. دکتر مهدی محسنیان‌راد (دانشیار دانشگاه امام صادق (ع))
۱۹. دکتر مصطفی ملکوتیان (استاد دانشگاه تهران)
۲۰. دکتر محمد میرزایی (استاد دانشگاه تهران)
۲۱. حجت‌الاسلام دکتر سیدحسین میرمعزی (دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)

جایگاه خانواده در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

ادامه از صفحه ۱ رابط شدن برای تشکیل خانواده است. اگر ما خانواده را پاس بداریم می‌توانیم جامعه را درست کنیم. مضمون بند ۱۰ قانون اساسی این است که همه هدف‌ها و جهت‌های برنامه‌های دولت و وزارتخانه‌ها برای خانواده باشد، با اندیشه پاسداری از قداست خانواده و تسهیل در تاسیس خانواده باشد. اگر نتوانیم در عرصه‌های دیگر الگو بدهیم در عرصه خانواده حتماً باید این کار را انجام بدهیم چون هدف همه‌جمله‌های فرهنگی خانواده است.

حقوق اسلامی و پیشرفت

حجت‌الاسلام والمسلمین ابوالقاسم علیدوست

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و رئیس اندیشکده فقه و حقوق اسلامی مرکز

استفاده کند و آیا نص مبین مقاصد تنها می‌تواند کارآیی ابزاری و تفسیری داشته باشد یا گزینه دیگری است؟ در کتاب "فقه و مصلحت" مطرح کرده‌ام که غفلت فقیه از نصوص مبین مقاصد، غفلت ناصحیحی است که باعث می‌شود فقه او دیگر فقه اسلامی نباشد. البته در آنجا عرض کردم کارآیی سندی از عموم نصوص مبین مقاصد نداریم ولی از این مجموعه مبین مقاصد می‌توانیم در فقه به عنوان ابزار و وسیله و مبین نصوص مبین شریعت بهره ببریم و در سایه نصوص مبین مقاصد است که بسیاری از نصوص مبین شریعت عام معنا می‌شود.

منظور از مبانی آن لایه‌های زیرین است که پیشرفت بر اساس آنها مثل مصالح و مفاسد شکل می‌گیرد و اصول آن ضوابط و قواعدی است که در قالب یک گزاره بیان شود. در بحث مبانی پیشرفت در اندیشکده فقه و حقوق اسلامی چند مطلب را به عنوان مبنای پیشرفت مطرح کردیم. یکی توجه به همه شئون معنوی و مادی آدمیان، دیگری حاکمیت موازین شرعی بر همه راهکارها و سیاست‌ها، سوم صاحب حق و تکلیف دانستن انسان و چهارم توحید در تقنین که بر اساس آن هیچ قانونگذاری جز خداوند نیست و سایرین یا نهاد مآذون از طرف خداوندند یا برنامه‌ریزند و الا ما نهادی و قوه‌ای به نام قوه مقننه به این معنا نخواهیم داشت. با این مبانی، پیشرفت آغاز می‌شود و به اصول پیشرفت می‌رسیم که منظور از اصول، قواعد کلانی است که می‌توانند به عنوان مواد اصلی در پیشرفت مطرح باشند.

فقه اسلامی ارتباط وثیقی با نصوص مبین مقاصد دارد. ما پیشرفت بدون فقه را پیشرفت نمی‌دانیم. شریعت آشکارا و بدون واسطه در اختیار مکلفان نیست و باید فرآیندی طی شود تا به شریعت دست یابیم. منظور از پیشرفت، پیشرفتی است که در راستای مقاصد است که خداوند در بعثت، ارسال کتب و تشریح مقررات در نظر گرفته است. در این که فقیه در فرآیند استنباط و به تعبیری فرآیند کشف شریعت باید به قرآن مراجعه کند تردیدی نیست. سند دیگری که در همه مذاهب فقهی شیعه و غیر شیعه، امامیه و غیر امامیه می‌بینیم سنت معصوم است. البته اهل تسنن، سنت معصوم را منحصر به پیامبر (ص) می‌دانند چون آنها به عصمت ائمه معصومین (ع) اعتقاد ندارند اگرچه آنها را ذوات مقدسی می‌دانند که صادقند. در فقه امامیه سند دیگری داریم به نام عقل. حضور عقل در استنباط با توجه به اینکه عقلی که می‌گوییم عقل عملی یعنی عقل حسابگر است ارتباط وثیقی بین فقه، حقوق اسلامی و پیشرفت برقرار می‌کند.

راه دیگری که از طریق آن فقه با مساله پیشرفت ارتباط برقرار می‌کند، بحث مقاصد شریعت و نصوص مبین مقاصد است. در آیات قرآن و روایات ما دو نوع نص داریم، نصوصی که مبین شریعتند و بی شماری از نصوص که مبین مقاصدند. سوالی که مطرح است این است که فقه ما چگونه با این نصوص ارتباط برقرار می‌کند. آیا فقیه می‌تواند از نص مبین مقاصد به عنوان سند استنباط

عامل اصلی پیشرفت، نیروی انسانی دانش مدار و ارزشی است

دکتر موسوی موحدی

استاد دانشگاه تهران

و اگر از عدالت حرف بزنیم همین است. مساله دیگری که خیلی مهم است ایجاد فضا و ساختار است. باید طوری فضا سازی کنیم که جامعه، فضایی قابل تنفس داشته باشد. اگر این طور باشد مهاجرت انسان‌های بزرگ هم به این جامعه اتفاق می‌افتد و هر جا دانشمند باشد خداوند به آنجا توجه خاص دارد.

امروز جهت‌گیری علم و فناوری جهانی در حوزه "الگو گیری از پدیده‌های طبیعی" است. یعنی از پدیده‌های طبیعی الگو بگیریم و آنها را بشناسیم و برویم در آزمایشگاه از روی آن بسازیم. اگر بخواهیم نظام ملی نو آوری را تدوین کنیم باید آن را بر اساس علم و خرد بنا کنیم. اگر بخواهیم همه علوم را با هم تلفیق، همگرا و بین رشته‌ای کنیم، مساله مهم این است که رویکردمان در مساله، الگو گیری از پدیده‌های طبیعت باشد. اگر می‌خواهیم کشور را به سوی فناوری‌ای ببریم که علم نداشته باشد، آن فناوری جز ضرر و فلاکت به همراه ندارد.

باید به سوی تربیت انسان‌هایی برویم که درون وجودی شان شفاف باشد و بتوانند اشیاء را به یک نگاه بشکافد و اطلاعات را استخراج کرده و مورد استفاده قرار دهد. باید انسانی تربیت کنیم که بتواند جهانی رصد کند و جهانی عمل کند و در اداره جهان سهیم باشد. ما نمی‌خواهیم انسانی تربیت کنیم که محلی عمل کند. چنین انسانی توان ندارد. البته جهانی که می‌گوییم کره زمین نیست بلکه فرا زمینی است. باید به آسمان‌ها سر بزنیم؛ همانطور که قرآن گفته است که چنین انسانی مدل الگوی خوب است. یکی دیگر از مهمترین معیارهای پیشرفت و ماندگاری، ظرفیت سازی است. هشتاد سال پیش پیش اروپا این تئوری را مطرح کرد که هر فرد و سازمانی باید حسب قابلیتش از امکانات لازم برخوردار باشد. در قرآن کریم نیز بر این نکته تاکید شده است. آب از آسمان پایین می‌آید و آبگیرها حسب ظرفیت پر می‌شوند. یکی یک کوزه پر می‌کند و یکی یک اقیانوس

سومین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

واکاوی مفاهیم و نظریه‌های رایج توسعه و تجارب ایران و جهان؛ به سوی نظریه اسلامی ایرانی پیشرفت

تماس با کنفرانس:

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۰۱۶۶۴۸ - ۰۲۱ ۸۸۶۳۴۰۰۸

دورنگار: ۰۲۱ ۸۸۶۳۴۰۰۸

وبگاه: <http://tc.olgou.ir>

نشانی: تهران، خیابان جلال آل احمد

روبروی بیمارستان شریعتی، شماره ۳

ستاد برگزاری سومین کنفرانس

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت